

כף נזרע תמיד בעולם ועושה תולדות ופרות ולא שוכף לעולמים, ומאותו הפרי שלו נזון העולם.

ודרך חיים תוכחות מוסר. שני דרכים הם, אחד דרך החיים, ואחד בהפך ממנו. מהו הסימן של דרך חיים? תוכחות מוסר. שכאשר רצה הקדוש ברוך הוא לשמר את דרך החיים הזו, הוא שם עליו אותו המלקה ועושה תוכחות מוסר לבני אדם, ומיהו? זה שפתוב (בראשית א) ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך החיים. ולכן דרך חיים היא תוכחות מוסר. ומי שיש בו תוכחות, ודאי שמעירים אותו ללכת באותה דרך חיים ששם מתחיל תוכחות מוסר.

הפסוק הזה אין ראשו סופו, ואין סופו ראשו, אלא הפל הוא סוד האמונה של הפסוק הזה. פי גר מצוה - זה סוד של שמור. ותורה אור - זה סוד של זכור. ודרך חיים תוכחות מוסר - אלה גזרות וענשים של התורה, והכל סוד האמונה. וצריך זה את זה, ולהיות סוד של הפל פראוי.

ועל הסוד הזה של האור הזה שדולק ומאיר לגר הזה, כתוב בו באהרן (במדבר ח) בהעלותך את הנרות, משום שהוא בא מצד האור הזה. באור הזה כתוב (בראשית א) יהי אור ויהי אור. פיון שאמר יהי אור, למה כתוב ויהי אור, שהרי בויהי כן מספיק? אלא יהי אור - זה האור הראשון, שהוא ימין, והוא לקץ הימין. ויהי אור - שממין יוצא שמאל, ומסוד הימין יוצא שמאל, ועל זה ויהי אור, זה שמאל.

מבאן שיהי הראשון של התורה היה בצד השמאל, ולכן אינו סימן ברכה. מה הטעם? משום שבו

הכי אזדרע תדיר בעלמא, ועביד תולדין ואיבין, ולא שכיף לעלמין, ומההוא איבא דיליה אתון עלמא.

ודרך חיים תוכחות מוסר. תרין ארחין אינון, חד ארח חיים, וחד בהפוכא מניה. סימנא דארח חיים מאן איהו. תוכחות מוסר. דכד בעא קדשא בריה הוא לנטרא להאי ארח חיים, שוי עליה ההוא דאלקי, ועביד תוכחות מוסר לבני עלמא. ומאן איהו. האי דכתיב, (בראשית ג) ואת להט החרב המתהפכת לשמר את דרך עין החיים ועל דא, דרך חיים איהו תוכחות מוסר. ומאן דאית ביה תוכחות, ודאי דמתערי ליה למהך בההוא ארח חיים, דשארי תמן תוכחות מוסר.

האי קרא לאו רישיה סיפיה ולא סיפיה רישיה. אלא פלא רזא דמהימנותא דהאי קרא. פי גר מצוה, דא רזא דשמור. ותורה אור, דא רזא דזכור, ודרך חיים תוכחות מוסר, אלין גזרין ועונשין דאורייתא, וכלא רזא דמהימנותא. ואצטריך דא לדא, ולמהוי רזא דכלא בדקא יאות.

ועל רזא דא דהאי אור, דדליק ונהיר להאי גר, כתיב ביה באהרן, (במדבר ח) בהעלותך את הנרות, בגין דהוא אתי מסטרא דהאי אור. אור דא כתיב ביה, (בראשית א) יהי אור ויהי אור. פיון דאמר יהי אור, אמאי כתיב ויהי אור, דהא בויהי כן סגיא. אלא, יהי אור, דא אור קדמאה, דאיהו ימינא, ואיהו לקץ הימין. ויהי אור, דמימינא נפיק שמאלא, ומרזא דימינא נפיק שמאלא, ועל דא ויהי אור, דא שמאלא.

מבאן דויהי קדמאה דאורייתא, בסטרא דשמאלא הנה. ובגין כן לאו איהו